

AKTUALITY PRO PRÁVNÍ PRAXI

První řízení ve věci obnovy před Ústavním soudem z důvodu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva

Jan Filip*

Pro aktualitu z oblasti ústavního práva se pro počátek roku 2008 nabízela celá řada námětů. Po volbě prezidenta republiky¹ se diskuse rozvinula zejména v oblasti zvláštností postupu rozhodování Ústavního soudu o návrhu na zrušení zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Zde Ústavní soud po problémech, které vznikly při pokusu rozhodnout věc přímo jedním rozhodnutím pod původní sp. zn. Pl. ÚS 24/07 z důvodu procesních vad při přijímání zákona (základní námitka navrhovatelů) zvolil postup rozdělení materie na tři oblasti – daňovou,² sociální³ a zdravotní.⁴ Jak se podle informací z tisku dovídáme, souvisí to nejen s rozsahem návrhu, ale též s názorovým rozdělením pléna. Podle mne je proto tento postup sice zvláštní, ale praktický v situaci, kdy by se obtížně hledal jeden zpravodaj, který by dokázal zpracovat jeden komplexní návrh, se kterým by většina pléna souhlasila.⁵ Je to paradoxně logickým důsledkem postupu, kterým byl vlastně tak podivný „zákon“ (č. 261/2007 Sb.) přijat. Pro jeho přijetí naopak bylo třeba dát vše do jednoho textu, neboť jen to bylo zárukou dodržení koaličních dohod a hlasování všech poslanců koaličních stran pro návrh.⁶ Další závažnou ústavně politickou otázku před-

stavují připravované smlouvy k umístění amerického radaru na území ČR s ohledem na snahy vlády dokončit celý proces vnitrostátního projednání do prezidentských voleb v USA. V této souvislosti se do nového světla dostal postup senátní většiny, která prosadila návrh na předložení tzv. Lisabonské smlouvy, která nahrazuje neúspěšný pokus o reformování Evropské unie cestou tzv. Evropské ústavy, když Senát přijal 24. dubna 2008 usnesení, kterým podle § 117b odst. 1 svého jednacího řádu a podle § 71a odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu (dále „ZÚS“) podal návrh na posouzení souladu Lisabonské smlouvy s ústavním pořádkem ČR.⁷ Hovoří-li se v této souvislosti rovněž o taktice pozdržet proces ratifikace Lisabonské smlouvy v ČR ze strany části ODS,⁸ může se tato taktika obrátit v případě procesu ratifikace smluv s USA proti tomuto záměru, bude-li předložen návrh na přezkoumání ústavnosti těchto smluv Ústavnímu soudu. Všechna uvedená rozhodnutí Ústavního soudu spojuje hodnocení jeho rozhodování, kdy stále více rostou námitky ve směru kritiky politizace rozhodování Ústavního soudu. Zpochybnění role Ústavního soudu bude možné sledovat i v případě rozhodování o Lisabonské smlouvě, kdy již sám návrh Senátu

vzbuzuje pochybnosti, zda tato parlamentní komora hodlá jednat s Ústavním soudem jako skutečným soudem nebo jako s nějakou svou ústavní radou, která je jí k dispozici, je-li to třeba.⁹ Protože tato věc je teprve v úvodním stádiu, je možné na ni upozornit právě jen v souvislosti s diskusí o politizaci Ústavního soudu, tak svým charakterem toto podání Senátu zapadá. Nicméně nelze přejít formulaci petitu návrhu, která neodpovídá § 71e odst. 1 ZÚS a vychází z § 71a, který popisuje předmět řízení, nikoli nároky na petit. V duchu dotazu, nikoli tvrzené neústavnosti, totiž Senát pouze navrhuje, aby Ústavní soud rozhodl o souladu Lisabonské smlouvy s ústavním pořádkem, nikoli aby vyslovil, že je v rozporu s ústavním pořádkem.¹⁰ Přitom by měla stejně jako v případě řízení o ústavnosti zákonů platit domněnka *in favorem conventionis*, což značí, že jeden návrh by měl předpokládat pouze jedno možné rozhodnutí, nikoli dvě. Ústavní soud ani v případě preventivní kontroly zde není proto, aby snímal břemeno odpovědnosti z ramen politiků.

Jiným aktuálním problémem je obnova řízení před Ústavním soudem podle § 119 až 119b zákona o Ústavním soudu. Ta je považována za ideální řešení v případě, kdy se nejedná o zájmy třetí strany.¹¹ Zde již padla první dvě rozhodnutí,¹² kterými byla obnova řízení před Ústavním soudem povolena,¹³ přesto zůstala zcela mimo pozornost médií a veřejné diskuse, ačkoli souvisí s řadou otázek, které jsou diskutovány s Lisabonskou smlouvou a možností její ratifikace. Právě proto této otázce se budeme věnovat, protože rovněž souvisí se stále rostoucí diskusí k problematice změn v povaze státu v 21. století a jeho atributů jako jsou kompetence, funkce, úkoly, závazky, povinnosti. Pozornost je stále více věnována problematice suverenity státu s ohledem na to, že izolovaná národní státnost 19. století je již dávnou minulostí.¹⁴ V tomto případě se však nejedná o domnělý útok na naši suverenitu¹⁵ ze strany Evropské unie, nýbrž o nutnost vypořádat se s rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), které splňuje podmínky § 119 zákona o Ústavním soudu.

Jen pro rekapitulaci připomínám, že ustanovení § 119 až 119b byla do zákona o Ústavním soudu vložena novelou č. 83/2004 Sb. Tato část novely ZÚS byla iniciována nálezem II. ÚS 275/95 (Sb.n.u., sv. 6, náleze č. 90, s. 157n.), který byl posléze předmětem rozsudku ESLP ve věci *Krčmář a další proti ČR*, ve kterém bylo konstatováno porušení čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy (Přehled rozsudků ESPL, roč. 2000, č. 1, s. 5). Následně se stěžovatelé znovu obrátili na Ústavní soud s návrhem na obnovu řízení ve věci, která již byla Ústavním soudem rozhodnuta. Ten jejich návrh odmítl (usnesení I. ÚS 288/2000 – Sb.n.u., sv. 21, usnesení č. 4). Kolem tohoto usnesení se rozvinula uvnitř Ústavního soudu značná diskuse. Závěr I. senátu správně potvrdil dosavadní názor o nemožnosti Ústavního soudu znovu ve věci rozhodovat, tak jak to bylo již

odůvodněno usnesením II. ÚS 458/98 (Sb.n.u., sv. 12, usnesení č. 75). Nikdo však nepochyboval o potřebě řešit i tuto otázku, nikoli však „lámáním“ ZÚS přes koleno.¹⁶ Vycházelo se požadavku zachování jednoty výkladu Evropské úmluvy, popř. dalších závazků, které pro ČR vyplývají z mezinárodního práva podle čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR. Jako poslední orgán ČR v těchto otázkách zpravidla rozhoduje právě Ústavní soud. Proto je nutné (princip právní jistoty), aby bylo odklizené jeho vykonatelné rozhodnutí, které je závazné v oblasti soukromého i veřejného práva. Tato závaznost je stanovena v čl. 89 odst. 2 Ústavy ČR, takže se nad tímto řešením cestou obvyčejného zákona (ovšem § 54 odst. 2 ZÚS zůstal nedotčen) vznáší otázka jeho ústavnosti.¹⁷ *Praeter constitutionem* je též rozšířen výčet toho, čím jsou nyní soudci Ústavního soudu při svém rozhodování vázáni (čl. 88 odst. 2 Ústavy ČR). Nyní to je i právní názor mezinárodního soudu (§ 119b odst. 3), i když zákon volí formulaci o vycházení z takového názoru.¹⁸ Kromě toho jde o záležitost naší svrchovanosti v otázkách, se kterými je suverenita státu tradičně spojována (tzv. *potestas punitiva*). Je ovšem otázkou, zda formulace čl. 87 odst. 1 písm. i) Ústavy ČR – „*opatření nezbytná k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu*“ takový širší výklad neumožňuje přímo.¹⁹

Novela č. 83/2004 Sb. byla bohužel jen okamžitou reakcí na jeden aktuální problém, aniž se s problematikou obnovy řízení před Ústavním soudem vypořádala systematicky a komplexně.²⁰ Toto řešení se týká pouze řízení ve věcech provádění rozhodnutí mezinárodního soudu, nikoli jiných řízení před Ústavním soudem. Nadále tedy ani zmatečnost rozhodnutí Ústavního soudu nebude moci být bez přispění mezinárodního soudu napravena.

Původní návrh předložený vládou v roce 2003 počítal s možností obnovy řízení v případě ústavních stížností.²¹ V Poslanecké sněmovně však po obsáhlých diskusích došlo k zúžení možnosti obnovy řízení pouze na trestní věci.²² Jinak však omezení obnovy řízení na věci, ve kterých Ústavní soud přezkoumával zásah do základních práv a svobod (novela sem zase vnáší terminologický zmatek)²³ v souvislosti s trestním řízením, lze považovat za uměřený. V tomto kontextu se ukazuje jako vhodná i šestiměsíční lhůta. Pochybnosti nyní ale po vypuštění „civilních“ věcí vyvolá formulace § 119a odst. 1 o nepřipustnosti návrhu, která byla šita původně na míru právě zásahům v oblasti civilního procesu.²⁴ Řada závažných námitek²⁵ odpadla právě omezením se obnovy na „trestní“ věci. Přesto jde o výrazný zásah do naší jurisdikce a posílení vlivu ESLP (obnova se váže na porušení lidskoprávních mezinárodních závazků).

V daných věcech (usnesení Pl. ÚS 13/06 a Pl. ÚS 1/07) se ukázalo, že konstrukce „obnovy řízení“ je nutně problematická již proto, že se jedná o ustálený právní i právnický pojem. Zde se ale používá pro něco jiného, než jak obnovu chápou systémové procesní

zákony.²⁶ Vláda svým návrhem z roku 2003 rovněž uznala, že se jedná o něco jiného, neboť výslovně odkazuje na § 235i odst. 3 OSŘ (ochrana právních vztahů třetích osob),²⁷ aniž by spoléhala na přiměřené použití § 63 ZÚS, jak se jej dovolávali někteří autoři nebo i stěžovatelé ve věci Krčmář a další.

Kromě této terminologické potíže vznikla celá řada jiných otázek, které zákon výslovně neřeší. Alespoň na některé bych rád v rámci této aktuality upozornil. Na prvním místě to je vymezení orgánu Ústavního soudu, který má ve věci rozhodovat. Nakonec se podle mého názoru zcela správně Ústavní soud přiklonil k názoru, že v obou řízeních bude rozhodovat plénum, navíc v této souvislosti bylo přijato usnesení, kterým se plénum vyhradilo rozhodování o odmítnutí návrhu. Důvodů lze pro tento závěr (výlučná kompetence pléna Ústavního soudu) uvést celou řadu:

- a) v Legislativní radě při projednávání návrhu novely č. 83/2004 Sb. v této souvislosti byl převažující názor, že v těchto případech půjde zpravidla o nutnost změnit právní názor Ústavního soudu, což by mělo být *ex lege* vyhrazeno plénu (výslovně § 13 ZÚS). Bylo by podle mne totiž velmi těžkopádné, kdyby v obnoveném řízení o ústavní stížnosti rozhodoval senát, následně dospěl k závěru jinému (nic jiného nelze prakticky očekávat), než dosud Ústavní soud zastával, obrátil se podle § 23 ZÚS na plénum, to by podle § 13 rozhodovalo o změně právního názoru a následně by řízení dokončil „dvojjitě“ vázaný senát (názorem Ústavního soudu a vycházející z názoru ESLP),
- b) potřeba systematického a teleologického výkladu § 11 odst. 2 ZÚS. Návrh na obnovu či obnovovací řízení (*iudicium rescindens*) značí řízení podle § 119b odst. 1, obnovené řízení (*iudicium rescissorium*) je řízení podle § 119b odst. 2, nic jiného zákon nezná, takže by se měl uplatnit § 11 odst. 2 písm. j) ZÚS, nikoli předpisy procesní, na které odkazuje § 119b odst. 2 ZÚS. V případě nejasností při výkladu zákona o Ústavním soudu²⁸ důsledně rozlišovat ustanovení organizační a kompetenční (I. část § 1 – 26) a ustanovení procesní, která stanoví postup, a nikoli, kdo rozhoduje (II. část ZÚS). Odkaz na § 72 přitom nijak nebrání tomu, aby v těchto věcech rozhodovalo plénum (viz věci ústavních stížností podle Sdělení č. 446/2006 Sb.). Přednost je třeba dát speciálnímu ustanovení kompetenčnímu v § 11, nikoli problematickému extenzivnímu výkladu § 119b odst. 2 ZÚS,
- c) senáty Ústavního soudu mají rozhodovat ve věcech obnovy řízení jen v případech odmítnutí návrhu obdobně jako v případě odmítnutí návrhů na zrušení právního předpisu, preventivní kontroly mezinárodní smlouvy nebo ústavnosti postupu referenda. V tomto smyslu novela č. 83/2004 Sb. doplnila § 43 odst. 2 písm. b) ZÚS. Při projednávání návrhů na obnovu řízení však plénum Ústavního soudu rozhodlo, že v případě návrhů podle § 119 až 119b ZÚS si i v těchto případech vyhradí rozhodnutí o odmítnutí návrhu včetně návrhu na zrušení právního předpisu. Přitom převážilo stanovisko, že jde jednoznačně o řízení, které se vyděluje z řízení o obnově, takže spolu s povolením obnovy nelze současně rozhodnout o návrhu na zrušení právního předpisu,²⁹ jehož uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem návrhu na obnovu řízení. Proto byla otázka ústavnosti § 31 trestního řádu vyčleněna k zvláštnímu řízení a projednání.

Další otázkou, kterou zákon o Ústavním soudu výslovně neupravuje, je forma rozhodnutí o povolení obnovy v obnovovacím řízení. V § 119b odst. 1 ZÚS se hovoří jen o zrušení původního rozhodnutí nebo o zamítnutí návrhu v obnovovacím řízení (*iudicium rescindens*). Ústavní soud nakonec rozhodl analogicky podle jiných soudních řádů a zvolil podle mého názoru správně formu usnesení, která výrok formulují tak, že se obnova řízení ve věci konkrétní ústavní stížnosti konkrétního stěžovatele³⁰ povoluje, nikoli tedy tak, že návrhu se vyhovuje. Pro usnesení hovoří rovněž to, že se rozhoduje bez ústního jednání (§ 119b odst. 1 ZÚS). Právní stav se povolením obnovy nemění, neboť není vyloučeno (§ 119b odst. 4), že bude rozhodnuto stejně, i když se to s ohledem na závazek ČR z čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR a § 119b odst. 3 ZÚS dá obtížně předpokládat. V trestních věcech se výjimečně vyskytne situace, kdy se uplatní podmínky pro posouzení návrhu na obnovu jako nepřipustného ve smyslu § 119a ZÚS. Ústavní soud proto v obou případech návrhu na obnovu konstatoval, že nápravy může být dosaženo pouze novým posouzením původní ústavní stížnosti s přihlédnutím k závěrům, ke kterým dospěl ESLP. Následky případného porušení lidského práva nebo základní svobody ještě trvají, neboť na navrhovatele se hledí jako na pachatele trestného činu, který vykonal trest odnětí svobody.³¹ Není tak splněna jedna z kumulativních podmínek pro prohlášení návrhu za nepřipustný, proto se již splněním další podmínky Ústavní soud ne zabýval a nehodnotil, zda konstatování porušení Evropské úmluvy ve výroku rozsudku ESLP je dostatečnou nápravou ve smyslu § 119a odst. 1 ZÚS.

V rámci usnesení o povolení obnovy nelze přehlédnout i část výroku, která má čistě praktickou povahu, nicméně ukazuje, že jde o zcela novou věc, se kterou nejen zákon o Ústavním soudu, ale ani Kancelářský a spisový řád Ústavního soudu nepočítaly. Protože tento typ řízení dosud nebyl u Ústavního soudu znám, bylo nutno vyřešit i otázku, jak bude věc řešena po stránce vedení spisové agendy, když § 63 ZÚS o použití soudních řádů v tomto případě nelze aplikovat. Rozhodnutí Ústavního soudu jsou konečná a „oživnutí spisu“ jako u obecných soudů není možné již proto, že ve věci bude v naprosté většině případů v předchozím řízení rozhodováno senátem. Proto Ústavní soud musel rozhodnout

o tom, že se v obnoveném řízení bude postupovat pod novou spisovou značkou.³² Ale to jen na okraj.

V této aktualitě se nelze zabývat obnoveným řízením (*iudicium rescissorium*), neboť dosud neproběhlo. I zde se ovšem objevuje celá řada problémů z hlediska praktického postupu Ústavního soudu a jeho možných závěrů zejména v případě sp. zn. Pl. ÚS 13/06.³³ Jak se v praxi ukazuje, nepůjde jen o potřebu implementace rozsudku ESLP, nýbrž zejména o to, jaké stanovisko k názoru (byť bude zřejmě respektován) v novém řízení Ústavní soud zaujme.

Summary

The article deals with the first two cases of reopening of proceedings decided before the Czech Constitutional Court in its history. Both cases concern the petitions for rehearing of a proceeding and such reopened proceedings pursuant to §§ 119 to 119b Constitutional Court Act 1993 (as amended in 2004). According to the Art. 119 of that Act a petition for rehearing may be submitted against such decision of the Constitutional Court under the conditions set down in this Act, if the Constitutional Court have decided in a criminal (not civil case) matter in which an international court (in these cases the European Court of Human Rights - see Application no. 64935/01 and Requête no 1993/02) found that, as the result of the encroachment of a public authority, a human right or fundamental freedom was infringed in conflict with an international treaty (in both cases was held a that there has been a violation of Article 6 § 1 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms). The author analyses practical problems that are connected with the entirely new proceedings and tries to find explanation for the decisions passed by the Constitutional Court on the background of the professional literature.

* Prof. JUDr. Jan Filip, CSc., Katedra ústavního práva a politiky Masarykovy univerzity, Brno

¹ V našem časopise jsme o možných problémech spjatých s volbou informovali s předstihem v č. 4, roč. 2007, s. 281-288.

² Viz nálezní Pl. ÚS 24/07 (č. 88/2008 Sb.), kterým byl v této části návrh zamítnut.

³ Viz nálezní Pl. ÚS 2/08 z 23. dubna 2008, kterým byla zrušena ta část reformy, kterou bylo zrušeno vyplácení nemocenských dávek za první tři dny nemoci, zatímco další oblasti (dávky státní sociální podpory, dávky v hmotné nouzi, sociální služby, peněžité pomoci v mateřství, výše nemocenského a stanovení vyměřovacího základu atd.) zůstaly nedotčeny.

⁴ O tomto návrhu bylo rozhodnuto nálezním Pl. ÚS 1/08 dne 20. května 2008. Text dosud není k dispozici.

⁵ To je věc, se kterou zákon o Ústavním soudu rovněž nepočítá. Na rozdíl od šedivé teorie praxe takové situace přináší.

⁶ Naopak praxe některých států (např. Nizozemí tak projednalo dokonce ústavu) umožňuje návrh rozložit na části a po schválení v parlamentu zase tyto části (ty z nich, které byly schváleny), složit do jednoho textu. Tím se brání situaci známé u nás podle čl. 47 odst. 2 Ústavy ČR. Vrátili-li Senát zákon Poslanecké sněmovně s deseti připomínkami, z nichž devět je racionálních a jedna nesmyslná, nelze si vybrat devět rozumných a návrh schválit v tomto znění. Platí zásada „ber nebo nech ležet“. I to ale může mít své přednosti, neboť tím je Senát chráněn před „vzobáváním“ jeho pozměňovacích návrhů.

⁷ Podání pracuje s pojmem soulad s ústavním pořádkem, Ústava ČR i zákon o Ústavním soudu v této souvislosti používají i jiné termíny (ústavní zákon, rozpor). Blíže viz Filip-Holländer-Šimíček: Zákon o Ústavním soudu. Komentář. 2. vyd. Praha: C.H.Beck 2008, s. 460n.

⁸ Vláda, ve které má ODS většinu, návrh na sjednání Lisabonské smlouvy schválila 4. prosince 2007 a následně 13. prosince 2007 v Lisabonu podepsala.

⁹ Podání Senátu je totiž zvláštní v tom, že poprvé se Ústavnímu soudu nepředestírá výhradně soudní argumentace v podobě tvrzené neústavnosti, nýbrž se mu kladou otázky. Otázky též končí většina bodů návrhu Senátu.

¹⁰ V opačném případě Ústavní soud pochopitelně nebude nic zamítat (tak jako nebude nic rušit v případě vyhovění), nýbrž s ohledem na povahu preventivní kontroly vysloví soulad, čímž návrhu nevyhoví. Blíže k tomu Filip-Holländer-Šimíček: cit. dílo, s. 485-487. Bude proto zajímavé sledovat, jak se s touto formulací Ústavní soud vypořádá. Zatím jsem se nesetkal s pojetím skutečného ústavního soudu jako notáře, který by měl potvrzovat správnost něčeho. Návrh může znít jen na vyslovení nesouladu, neboť Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti, nikoli jejího zjišťování nebo ověřování.

¹¹ Tak postupuje většina členských států Rady Evropy. Viz blíže Barkhuysen, T, van Emmerik, M. L.: A Comparative View on the Execution of Judgments of the European Court of Human Rights. In: European Court of Human Rights. London 2005, s. 6. Ačkoli je práce z roku 2005, ČR pro obnovu řízení v oblasti trestního práva neuvádí (s. 10), konstatuje pouze pravděpodobnou možnost. Pro zajímavost uvádím, že úpravu jako v ČR mají SRN, Řecko, Francie, Lucembursko, Rakousko, Nizozemí, Belgie, omezeně Itálie. Další státy mají dosah obnovy širší. Naopak pro trestní právo je obnova vyloučena v Liechtensteinu.

¹² Další čtyři návrhy tohoto typu byly odmítnuty z formálních důvodů.

¹³ Historicky první dvě rozhodnutí, kterými Ústavní soud zrušil svá vlastní rozhodnutí o ústavních stížnostech, jsou zatím kupodivu zcela mimo pozornost veřejné diskuse, ačkoli jde významnou otázkou toho, zda ČR tímto způsobem (zákon č. 83/2004 Sb. – viz Filip, J.: Desátá novelizace zákona o Ústavním soudu aneb česká a evropská ústavní stížnost. Právní zpravodaj, roč. 2004, č. 5, s. 1-5.) nepozbyla svrchovanost v tomto sektoru soudní moci (trestní soudnictví a ústavní soudnictví).

¹⁴ Navíc byla ztělesňována takovými mocnostmi jako byly Rusko, Velká Británie, Francie, Rakousko, Prusko nebo Turecko.

¹⁵ Ve vztahu k ESLP a mezinárodnímu právu hovoří Spolkový ústavní soud o „výhradě suverenity“ („Das Grundgesetz erstrebt die Einfügung Deutschlands in die Rechtsgemeinschaft friedlicher und freiheitlicher Staaten, verzichtet aber nicht auf die in dem letzten Wort der deutschen Verfassung liegende Souveränität“ – usnesení 2 BvR 1481/04 známé jaké

případ Görgülü). Jen připomínám, že v případě Assanidzé proti Gruzii (viz Přehled rozhodnutí ESLP, roč. 2004, č. 3) dokonce velký senát Gruzii přímo nařídil (bod 14 výroku rozsudku) okamžitě zajistit propuštění stěžovatele. To vybočuje z ustálené judikatury, kdy ESLP vychází z toho, že je věci členského státu, jak se vypořádá s rozsudkem. Jako příklad lze uvést rozsudky Saïdi proti Francii (1993) a Pellaohad proti Nizozemí (1994 – bod 44), kde ESLP konstatoval, že není v jeho jurisdikci nařídít vládě, aby bylo obnoveno řízení, takže nemůže návrhu Komise vyhovět (dostupné z <http://cmiskp.echr.coe.int>).

¹⁶ Pokud je mi známo, ve Španělsku bylo ve věci znovu rozhodováno bez procesní úpravy takového postupu. V přehledem je proto Španělsko uváděno paradoxně jako země, kde není obnova možná. Španělský konstitucionalista, se kterým jsem o takové zvláštnosti diskutoval, mi přímo řekl, že v praxi berou ESLP jako další instanci. Postup ČR je v tomto směru jiný a zcela na místě. Postupujeme tak jako SRN (viz pozn. č. 11), kde již dříve ve známém rozhodnutí Pakelli konstatoval Spolkový ústavní soud, že z Evropské úmluvy nevyplývá nic, co by vedlo k závěru, že rozsudek ESLP ruší rozhodnutí domácích soudů. Blíže text rozhodnutí a komentář k němu Frowein, J. A.: Anmerkung zur Pakelli-Entscheidung des Bundesverfassungsgerichts. Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht, roč. 1986, s. 286-294 a z většího časového odstupu Mückl, S.: Kooperation oder Konfrontation? Das Verhältnis zwischen Bundesverfassungsgericht und Europäischem Gerichtshofes für Menschenrechte. Der Staat, roč. 2005, č. 3. Nyní podle německého trestního řádu (§ 359 b. 6) jde o výslovně upravený důvod obnovy řízení. Blíže Papier, H.-J.: Umsetzung und Wirkung der Entscheidungen des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte aus der Perspektive der nationalen deutschen Gerichte. EuGRZ, roč. 2006, č. 1-4, s. 2.

¹⁷ Tento problém je zpravidla řešen ústavami i zákonem. Viz přehled u Harutyunyan, G, Mavčič, A.: Constitutional Review and its Development in the Modern World. Yerevan-Ljubljana 1999, s. 346-350.

¹⁸ Již dříve byl tento ústavní výčet rozšířen v § 23 ZÚS.

¹⁹ Bylo by však třeba toto ustanovení chápat jako *lex specialis* k čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR. Historický výklad tohoto ustanovení by však k takovému závěru nevedl.

²⁰ Např. v jiných situacích, které lze označit za zmatečné rozhodnutí nebo v situacích, kdy je obvyklé vrácení lhůty. Nedávno např. Ústavní soud musel posoudit situaci, kdy vyzval stěžovatele k odstranění vad, což tento prokazatelně za pomoci záznamu z pošty o odeslání podání Ústavnímu soudu učinil, podání však nikdy k Ústavnímu soudu nedošlo, protože se cestou ztratilo. Stížnost byla pro neodstranění vad odmítnuta a k následnému prokázání, že ve lhůtě bylo reagováno (obsah lze stěžii dokázat) Ústavní soud zaujal striktní postoj s poukazem na povahu lhůt v zákoně o Ústavním soudu. Stejně tak není vyřešen postoj ČR v situaci, kdy Ústavní soud nerozhodoval vůbec.

²¹ Viz Poslanecká sněmovna. IV. vol. období. Tisk 284/2003.

²² Zde považuji formulaci „trestní věci“ za málo výstižnou, neboť trestní věci v souladu s čl. 90 Ústavy ČR spadají do působnosti obecných soudů, a Ústavní soud je nerozhoduje, když trestněprávní soudní kompetenci není vybaven.

²³ Zase se bez odůvodnění používá obrat „lidská práva a základní svobody“, což odpovídá jen čl. 5 až 23 Listiny, nikoli základní práva a svobody. Jinak to ale chápe Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále „Evropská úmluva“).

²⁴ ¹ To se projevilo i v judikatuře Ústavního soudu. Pokud návrh splňoval formální požadavky, bylo konstatováno, že § 119a odst. 1 se nemůže uplatnit.

²⁵ Podrobněji Hřebejk, J.: Bude Ústavní soud rozhodovat dvakrát v téže věci? Parlamentní zpravodaj, roč. 2003, č. 5, s. 15-16.

²⁶ Zpravidla se jí rozumí nová skutečnost, kterou bez vlastního zavinění nemohl účastník použít a která mohla mít podstatný vliv na rozhodnutí. Srov. správní řád (§ 62), daňový řád (§ 54), občanský soudní řád (§ 228), trestní řád (§ 278) nebo soudní řád správní (§ 111). Navíc § 119b odst. 3 ukládá Ústavnímu soudu respektovat právní názor mezinárodního soudu, což je institut typický pro nové řízení na základě odvolacího, popř. dovolacího rozsudku, kdežto při povolení obnovy se začíná „nanovo“.

²⁷ Tento aspekt též vysvětluje, proč se většina zahraničních úprav v této oblasti pochopitelně týká zejména „obnovy“ trestního řízení. Zde jde o vztah státu a odsouzené osoby, který se zpravidla netýká právních vztahů třetích osob. To konečně dokládá i § 71 ZÚS, který upravuje důsledky rušení právních předpisů. Blíže viz Malenovský, J.: cit. dílo, s. 1244-1250 a tam uvedenou literaturu. Dále např. Harutyunyan, G, Mavčič, A.: cit. dílo (pozn. č. 14), s. 346-350. Obecně zejména Robert, J.: Constitutional and International Protection of Human Rights: Competing or Complementary Systems? Human Rights Law Journal, č. 1-2, roč. 1994, zejména s. 20-23, komplexně Frowein, J.A., Peukert, W.: Europäische Menschenrechtskonvention. Kehl-Straßburg-Arlington 1996, s. 3-12, 559n., 724n.

²⁸ V § 119b odst. 2 ZÚS se odkazuje na „příslušná ustanovení“ zákona o Ústavním soudu, což by mohlo být chápáno tak, že o věci obnovené již opět rozhoduje senát, jehož členem je soudce zpravodaj.

²⁹ Formulace rozhodnutí o atrakci však není v této části zcela jednoznačná, neboť řízení o obnově a řízení o právnosti právních předpisů jsou dvě odlišná řízení.

³⁰ V komentářové literatuře byl vyjádřen názor, že v řízení o obnově nelze uplatnit zásadu *beneficia cohaesionis*. Viz blíže Wagnerová-Dostál-Langášek-Pospíšil: Zákon o Ústavním soudu s komentářem. Praha: ASPI 2007, s. 541. V daných případech k této otázce Ústavní soud stanovisko nezaujal, neboť v případě, který by přicházel do úvahy (Pl. ÚS 13/06) byla věc stěžovatele vyčleněna a rozhodována samostatně.

³¹ V případě Veeber proti Estonsku (viz Přehled rozhodnutí ESLP, roč. 2003, č. 3, s. 164) se trestní věc dostala znovu před estonský Nejvyšší soud, který konstatoval, že estonský trestní řád skutečně nezná proceduru postupu v případě vyhovujícího rozsudku ESLP a dospěl k závěru, že je třeba jej změnit. V dané věci však konstatoval, že stěžovatel není ve výkonu trestu, zkušební lhůta již uplynula a trest byl vymazán z rejstříku (viz text rozhodnutí na adrese: <http://www.nc.ee/?id=410>). Dospěl proto k závěru, že zde nejsou důvody k obnově řízení (to reopen domestic proceedings). V případech, o kterých se zde zmiňuji, byla situace jiná, nicméně závěry, ke kterým plenum Nejvyššího soudu Estonska došlo se v podstatě shodují s úvahami, ze kterých se vycházelo při novelizaci zákona o Ústavním soudu v roce 2003.

³² Podstatné části senátního spisu se proto pouze do nového spisu zkopírují.

³³ Základní informace o tomto rozsudku lze nalézt ve sbírce Přehled rozsudků ESLP, roč. 2005, č. 4, s. 181n. Plný text je k dispozici na adrese <http://portal.justice.cz/ms/soubor.aspx?id=25555>, avšak oni on nedává úplný přehled o složitosti celé záležitosti (soudní spis má více než 4 tisíce stran).